

כאיך תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענינא דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

בס"ד | גליון 183 | שנה ד' | פרשת וישלח | שנת תשע"ז

פניני הפרשה

והגר"א (איוב ד, ג) כתב, שאדם יכול לדעת מה שקלקל בגלגול הקודם. א במה שנכשל בגלגול זה הרבה פעמים. ב' באיזה עבירה נפשו חשקה לו מאד וכו'.

ועיין בנפש-החיים (ד, כט) בדברי הגמ' ברכות ה. אם רואה אדם שיסורים באין עליו. יפשפש במעשיו, פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה. וז"ל ולכאורה יפלא כיון שיש בידו עון ביטול תורה ח"ו הלא אין לך מצא יותר מזה ואיך אמר ולא מצא?
אמנם כבר נזהר רש"י ז"ל מזה במה שפירש שם שלא מצא עון שיהיו ראויין היסורים הללו לבא עליו, והוא כי מדתו יתברך שפועל אדם ישלם מדה כנגד מדה, שאותו האבר שקלקל ופגם בחטאו על אותו האבר עצמו מביא עליו יסורים.

ותכלית כוונתו יתברך בזה כדי שמתוך היסורים יבין האדם וידע על איזה חטא באו, וישיב אל לבו להיות מודה ועוזב ושב ורפא לו, ז"ש שאם רואה אדם שיסורים באים עליו יפשפש במעשיו ויבין דרכו מתוך היסורים, ואם פשפש ולא מצא בידו עון אשר חטא באותו אבר, ובאותו אופן שיהיו ראויין היסורים הללו דוקא לבא עליו מדה כנגד מדה, יתלה בביטול תורה כי בעון ביטול תורה לא שייך מדה כנגד מדה, כי ביטולה ח"ו הוא נוגע לכל גופו איזה מקום ואיזה אבר שיהיה כנ"ל.

מעלת חביב קודם

שם, פרש"י אחרון אחרון חביב. צ"ב הרי לכאורה כל אלו שיהיו יותר קרובים לעשו נכנסים בסכנה יותר גדולה, ולמה הכניס את השפחות ובניהם לסכנה יותר גדולה מהאמהות ובניהם?

וי"ל דבהוריות י"ג א' תנן כהן קודם ללוי לוי לישראל וכו' לענין לפדות משביל ועוד, ואע"פ שאין חשיבות לנפש הכהן יותר מהלוי מ"מ כשיש שנים שקולים זה שיש לו יותר מעלה הוא קודם לחבירו. ויתכן שגם מעלת חביב עושה דין קדימה, והרי בהכרח צריך להיות ראשונים ואחרונים ומה יכול לעשות וחביב זה סיבה להקדים. ועוד י"ל שהרי יעקב הובטח שישוב לבית אביו, אלא דפחד שמא נתלכלך בחטא וחשש שיהרגו את הנשים והילדים משום חטאו, וא"כ אלו שיותר חביבים על יעקב נמצאים בסכנה יותר גדולה דמיתתם תהא עונש יותר גדול עבורו, וחשש מעונש יותר חמור ולכן הרחיקם יותר, ומצד חטאי הנשים עצמם לא ידע למי יש יותר חטא ומי נמצא בסכנה יותר גדולה.

ועוד אפשר להוסיף שעשו חיפש בעיקר לפגוע ביעקב ובאלו שיותר חביבים עליו, ויתכן שעשו ידע שרחל יותר חביבה עליו שעבד עבורה ומשו"ה הוא הרחיק את אלו כיון שהיו בסכנה יותר גדולה.

הוסיף בטעות וא"ו

היה מעשה בישיבת ארחות תורה שהש"ץ במקום לומר המעריב ערבים, אמר והמעריב ערבים עם וא"ו, ונסתפקו אם צריך לחזור [לעצמו]. ושאלו את מרן רבנו שליט"א.

והשיב מיד: הרי זה רש"י מפורש בפר' (וישלח לו, כד) 'ואיה וענה - וי"ו יתירה, והוא כמו איה וענה, והרבה יש במקרא (דניאל ח יג) תת וקדש וצבא מרמס, (תהלים עו ז) נרדם ורכב וסוס'. מבואר שאין חסרון בתוספת וא"ו.

גם שהייה קצת זמן עם עשו, זהו "חיבור"

הבעל-הטורים כתב, ויהי לי שור וחמוה, וי לי, שיתחברו עתה השור והחמור הטמא והטהור יחדיו.

ולכאורה כוונתו לחיבור יעקב ועשו בפגישתם, ואע"ג דיעקב לא יתחבר עמו, דלאחר שיפגשו כל אחד ילך לדרכו. מכל מקום גם זה לא ינחא ליה, מה שבעל-כרחו יהיה עמו קצת זמן.

השתדלות בטבע, אבל הכל נס

"והי' המנחה הנשאר לפליטה" (וישלח לב, ט) פרש"י התקין עצמו לג' דברים לדורון לתפלה (העירו למה לא כתב כפי הסדר שעשה, בתחילה התפלל ואח"כ שלח הדורון) ולמלחמה. לדורון - ותעבור המנחה על פניו. צריך ביאור למה רש"י מביא הפסוק שנאמר בהגיע המנחה אליו, ולא בשליחת המנחה אל עשיו?
וי"ל מסתבר שיעקב לא חשב שכל א' מהג' דברים שעשה יכול להועיל בפני-עצמו, דאם תפילה לא יועיל, איך יצליח במלחמה?
אלא דלאחר תפלה ודורון, שייך ללכת למלחמה. ולולא זה, יצטרך נס גדול. ויעקב סבר שכל הג' דברים אלו הם מחובת-ההשתדלות ולא לסמוך על נס גלוי.

כל מה שעשה יעקב, היה רק מצד שיהא מקום לחשוב, שזה קצת בדרך-הטבע, אע"פ שידע שהכל רק נס. כי הוא אמר: קטנתי מכל החסדים, וחשש שמא יגרום החטא, א"כ מה יועיל ההשתדלות במלחמה והדורון. ועל-כרחך, שזה רק שלא יהא נראה כל-כך בולט הנס, וכך המצוה לעשות באופן שיהיה מקום קצת בדרך הטבע.

כי הנה כשנפגשו עם עשו כתוב: וישקו ... שלא נשקו בכל לבו, וא"כ הכל היה נס, כי הוא נשאר בשנאתו. והוא היה עם חמשה עבדים נושאי המנחה כנגד ד' מאות איש, ומהו ההכנה למלחמה? וכי אפשר כך להינצל? וממילא מיושב למה רש"י הביא הפסוק של הגעת המנחה ולא שליחת המנחה ודו"ק.

כנגד נתלכלכתי בחטא, לא יועיל אפילו מלאכים וזכויות

יש להתבונן שאף לרש"י בתחילת הפרשה שביאר המלאכים הם מלאכים ממש. ורש"י להלן לו, ח מביא שהמלאכים היכו את עשו ומחנהו, ורק כשאמרו למלאכים שהוא אחיו של יעקב, הניחוהו. ובכל זאת חשש יעקב מפניו. שמא יהרגו.

ואף שהמלאכים הם עושי דברו של יעקב, אבל כנגד נתלכלכתי בחטא, לא יועיל שום דבר, אפילו שיש לו מלאכים.

יעקב לא הרגיש, ובאו עליו צרות

"קום עלה בית א-ל" (וישלח לה, א) פרש"י לפי שאחרת בדרך נענשת ובא לך זאת מבתך. ובתנחומא אות ח' מובא באריכות, שה' הביא עליו את עשו ובקש להרגו, לא הרגיש הביא עליו המלאך, כיון שלא הרגיש באת עליו צרת דינה, כיון שלא הרגיש באת עליו צרת רחל. אמר הקב"ה: עד מתי יהא הצדיק הזה לוקה ואינו מרגיש באיזה חטא לוקה. הריני מודיעו. שנאמר: ויאמר אלקים אל יעקב קום עלה ...

זה חידוש גדול שחז"ל גילו לנו שיעקב אבינו לא ידע סיבת צרותיו. ומה נאמר בדורותינו שאין לנו נביאים, ורבים מתייסרים רח"ל ושוואלים מה הם צריכים לתקן. ובודאי יש מה לתקן בכל הענינים בביטול-תורה ובעניני לשון-הרע, רכילות, תאוה, וגאוה.

מוקדש להצלחת החתן ר' ישראל בן אסתר, והכלה חנה בריינא בת רחל פערל לרגל נשואיהם

"שלוחה בזה ברכתי מול טוב כל הברכות וההצלחות, להווג העומדים להינשא בימים אלו, ויה"ר שיהי' בניהם אהבה ואחוה שלו' וריעות, ואז שכינה בבית, ויזכו לדורות צדיקים וחסידים עד ביאת גואל האמיתי אמן סלה" (נוסח רבנו שליט"א בכמה מכתבי ברכה לנשואין)

"ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר" (וישלה לב, כה)

להרבות בישיבות בישראל בעקבתא דמשיחא

דברי רבנו ביסוד ישיבה בקרית ספר - שערי ציון

אור לח' ניסן תשס"ג

מורי ורבותי, כל אחד יודע שהזמן הזה הוא עת צרה ליעקב, שיש גזירות נוראות על ישיבות, על כל הבתי חיוזק של החרדים. על כוללים וישיבות.

זה זמן שאפשר לומר עליו כמו שכתוב בפרשת שמות אצל משה רבינו כשחזר למצרים אמרו לו מה אתה בא למצרים האם עכשיו הזמן לבא למצרים, ככה טענו אליו אבל למעשה עי"ז יצא הגאולה.

וכך אפשר לחשוב ג"כ היות ויש כאלה צרות כאלה גזירות, למנוע מלייטוד ישיבות למנוע מלייטוד חדרים תלמודי תורה, ישיבות כוללים, עת צרה!

אבל התשובה היא, דוקא, לא להימנע מלהרבות תורה, דוקא עכשיו בזמן כזה, למרות כל הקשיים, צריך להוסיף עוד פעלים לתורה עוד חדה, עוד ישיבה, עוד ישיבה גדולה, עוד כולל.

ובזכות זה הקב"ה יעזור, ובאמת כאן רואים שמייסדים מקום תורה, מייסדים ישיבה, למרות שיש את כל הקשיים, ובזכות זה מה שלא מתפעלים מהכל ומצפים להקב"ה, מקוים ובוטחים בו. הקב"ה יעזור שבזכות הזה באמת יזכו להרבות תורה, ויזכו להגאל במהרה גאולת עולמים.

אנחנו יודעים מה שחז"ל אומרים (סנהדרין צא, ב) מה יעשה אדם וינצל מחבלי משיח, יעסוק בתורה ובגמילות חסדים, וכמזומה שהחפץ חיים מדגיש (מכתבי הח"ח) שאם חז"ל אומרים את זה, זאת אומרת שאין עצה אחרת. וגם אם אחד ידמה לעצמו שיעשה דבר זה או דבר אחר, זה לא יעזור לו! אלא רק עצה אחת יש, תורה וגמילות חסדים!

ובזמנים אלו, רואים בחוש, האיך שלא שייך עצה אחרת, ולא שייך להשלות את עצמנו שיש דברים אחרים שיעזרו.

היו אנשים שחשבו שאם יש להם כסף זה יתרון, ואם יש לו כסף הוא יכול להינצל, אך זה לא מתחיל בכלל! ובדיוק להיפך, מה שיש לו זה גורם לקנאה ולשנאה, ורק עצה אחת יש "תורה וגמילות חסדים".

ודרכן של בני אדם כשהם במצב כספי קשה, הם חושבים שהדבר הראשון, היות והמצב דחוק, הם נותנים פחות צדקה, אבל האמת היא

בדיוק להיפך, אם רוצים לזכות, זה רק ע"י תורה וגמילות חסדים. מה שעושים יותר צדקה, עושים יותר חסד, וכן מה שעוסקים ומנסים יותר להציל נפשות, ועוזרים להכניס ולקרב ילדי ישראל, רק בזה אפשר לזכות.

וכמו שאתם יודעים בעצמכם, האיך שילדים שבאו מבתיים שלא היו יודעים "שום דבר", וכיום הם לומדים כבר ב"ה, משניות או חומש, ויש לקוות שילדים אלו יצאו ילדי ישראל יקרים.

וכל זה אפשר להציל אפי' רק עם קצת צדקה, להציל "נשמות יהודיות", וזה דבר גדול מאד שאין לתאר ואין לשער. וזו הזכות הכי גדולה בזמן של חבלי משיח.

ויש לנו לדעת כי חבלי משיח, מתי שזה מתחיל, איננו יודעים, ומתי שזה נגמר ג"כ לא יודעים, אבל לפי האיך שרואים את המצב, זה נראה שכבר קרוב ממש לגאולה.

הגאון אומר (יהל אור משפטים קיט, ב) למה נמשלה הגאולה לאילת השחר, אילת השחר זה הזמן שסמוך לבוקר, סוף הלילה, ומה שמתקרב יותר לבוקר נהיה יותר חשוך ויותר חשוך, וכך הוא ג"כ בחבלי לידה ככל שמתקרב יותר ללידה, נעשים היסורים יותר חזקים. ומה שיותר רצופים ויותר חזקים, יודעים שכבר עוד מעט תהי' הלידה.

צריך לדעת שאנחנו עומדים כבר מסתמא מאד מאד קרוב לגאולה, ומה שיחטפו יותר, מה שיותר! אז חוץ ממה שזה יעזור לנו להינצל מחבלי משיח זה יעזור ג"כ יותר שנזכה לגאולה.

ומי שישתדל יותר, הוא יזכה עם יותר שמחה לגאולה. ומה שישתדל פחות יזכה ג"כ פחות, והוא יהי' לעתיד לבוא מבוויש!

ממילא כל אחד יראה להתחזק, לעזור לתורה, לעזור ליראת שמים, לעזור לחסד. ומה שיעזרו יותר לתורה וחסד, הקב"ה יעזור שינצלו יותר מחבלי משיח, ויזכו לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

(לקט דברי חיוזק)

זמן שיחבר העולם

בגמ' בע"ז ט, א איתא דרך שש אלפי שנים קיים העולם, אמנם בפיוט של שבת קודם שבועות (והובא המדרש הזה באו"ז בהקדמה אות א' ב' סימן כ"א) כי עתיד עולם להיחבר פעמיים אחת בדור המבול, ואחת בששת אלפים וצ"ג שנים? וי"ל דאין זה סתירה לגמ' אלא דבגמ' הזכירו רק את האלפים ולא מנו את מספר השנים הפחותים מאלף.

מכתבים הערות והוספות

הוספה | במדור הליכות והלכות בקטע של "הפסק בטלית" נפל טעות. ובשורה שנכתב "לכמה רגעים בטלית אחרת" הכוונה שלוקח טלית שלו ועל זה מברך, ולא על טלית של אחר שאז דינו כשאלו וכו' שראה במשנה ברורה סימן י"ד סק"א כל פרטי הדינים לגבי הלבישה והברכה, וכן נוהג רבנו שלוקח טלית שלו.

בגליון 181, לגבי נטילת כשנוגע במקומות המכוסים כשהם נקיים | והערוני מקו' הל' תפילין (להרה"ג ר"כ שליט"א) שבשפת אמת-זבחים י"ט ב' הקשה איך מניח ידו ע"ג רגלו בשעת קידוש הרי זה עצמו מחייב שוב נטילה, וחדש דביהמ"ק הוי מקום מגולה, כיון שהדרך ללכת שם יחפים. מבואר לכאורה דאפי' שכף רגלו נקיה זה עדיין מחייב בנטילה. ובעיקר קושייתו שמעתי מהגרא"ל שטיינמן שליט"א ליישב בפשיטות, דגם אחר הקידוש הלא ידיו רטובות, וזה עצמו נחשב נטילה לנקיות, וכמו שמובא סברא זו בחזו"א או"ח סי' כ"ד ס"ק כ"ו עיי"ה, עכ"ד.

דבר חידוש, שאין לאחוז בידיו את הציצית ברה"ר בשבת, ע"פ דברי הגמ' ב"מ ח, א מסכת בבא מציעא (דף ז עמוד א) 'האי סודרא, כיון דתפיס ביה שלש על שלש - קרינן ביה ונתן לרעהו, דכמאן דפסיק דמי וקני'. וממילא זה נחשב כמו שמטלטל את החוט שיוצא מהיד [א"ה, ועי' בדינים והנהגות פט"ו או י"ד דהביא ענין דומה לזה לא' שהחזיק את קצה האבנט בידיו, ואמר לו החזו"א להרפות משום הוצאה, ושמענו בשם הגר"מ גריימן שליט"א שהחזו"א הראה מקור מרש"י יומא עז, ב]

זמן עטיפת ציצית

הרבה שנים [לפחות מתשמ"ז עד תשס"א] היה נוהג רבנו להניח טו"ת בביתו כ-40 ד' קודם הנה"ח, והולך או נוסע לביהכ"נ מעוטר בטו"ת. [הקדיש דרבנן קודם ברוך שאמר אומרים בביהכ"נ 29 ד' קודם הנגן] אך לציבור לא העיר על מה שנוהגים להניח טו"ת כ-52 ד' לפני הנה"ח, רק לעצמו החמיר בזה.

בשנים האחרונות הביאו לפני מרן שליט"א פסק מרבנו הגר"ש זצ"ל כי זמן ברכת עטיפת הציצית משיכיר את חברו אינו זמן קבוע מאז ולתמיד, אלא אם הראיה משתנית במשך השנים משתנה הדין, והביא על כך ראיה מסוגיא דמעשר בהמה (בכורות נז, ב) ולכן כיום שהתרגלו לאור החשמל והעינים לא חדות להבין בבוקר כבר מארבעים דקות לפני הנגן, ראוי ליזהר שלא לברך על הציצית יותר מחצי שעה לפני הנגן.

ואחרי ששמע מרן שליט"א ד"ז, שיגר לשאול את פי מרן הגר"ש זצ"ל אם נכון הדבר או שזו שמועה בעלמא?

ומרן הגר"ש השיב שאכן כך סובה, ולכן מחמיר רבנו שליט"א לעצמו בלבד להימנע מעיסוף טלית לפני חצי שעה, ואינו מורה כך לאחרים.

ורבי איסר ש. שליט"א אמר לרבנו שכמה אברכים יצאו במיוחד לבדוק את זמן משיכה, והלכו למקום חשוך מאד ובערך 45 דק' לפני הנגן כבר הכירו אחד את השני.

השיב רבנו שגם אני בדקתי והתוצאה שלי היתה כך, אבל היות ואמר מרן הגר"ש זצ"ל לחוש לדבר, אם כן יש כאן שאלה של ברכה לבטלה [אם מברך לפני הזמן] שבמאמץ פורתא אפשר להיזהר ממנה, ואני אישית ממתין עד כחצי שעה קודם הנגן. ואף בנסיעות רבנו לחו"ל שהיה נפקא מינה גדולה בזה, מ"מ לא יותר על חומרא זו.

ובשבתות ויו"ט שמתחילים את התפילה מוקדם יותר, נוהג רבנו להתעטף טלית ולברך בין ישתבח ליוצר. [ואמרו לרבנו, שמרן הגר"ש נהג בשבועות ובה"ר שהתפלל ותיקן, לומר ברוך שאמר כמנהג ספרד רק באמצע פסוקי דזמרא, ואז בירך לפני ברוך שאמר, אבל רבנו אמר לו שמכין שאצלי זה דבר קבוע כל שבוע לא רוצה לשנות סדר תפילתו בגלל זה אלא עושה כמ"ש לעיל].

להטיל ציצית בלילה

אמר רבנו בשם החזון איש שאין חסרון להטיל ציצית בבגד של ד' כנפות בלילה. [א"ה המנ"ח מצוה תכ"ג מסתפק בזה, וראה בפרמ"ג סי' י"ח משב"ז סק"א שלכאורה קצת נראה שלכתחילה לא יעשה כן וראה דעת תורה סימן י"ח, וראה הליכות שלמה עמוד ל"ח דעת הגר"ש ז' שמותר לכתחילה].

ניפוח לשמה

נשאל רבנו על ציציות "ניפוח לשמה" האם יש ענין בזה?

ואמר רבנו לעכב זה בוודאי לא מעכב אבל הידור מסתמא יש בזה [עי' ריש סי' י"א שם כתב הרמ"א שיש מחמירין והמנהג להקל]. [א"ה לפני כמה שנים הזכרתי כבר ענין זה לפני רבנו, ואז השיב "ומה שלבשו עד עכשיו כל הדורות ממתן תורה היה פסול?" ואח"כ אמר שיתכן שזה נקרא הידור מצוה]. (רשימות הרב אהרן נ. שליט"א)

וכשהתחילו לשווק את זה, שלח את תלמידיו שיקנה לו אחד כזה, ואמר לו שכעת יש בידו מעות רק לא', ואי"ה ירחיב ה' ויזכה גם לשאר טליתות.

אופן תלית הציציות

דעת רבנו שבטלית גדול תלית הציציות מאחור היא לאורך הטלית, אבל מלפנים היא לרוחב, דלפי אופן הלבשה בהכי מיקרי נוטף. (רשימות הרב אהרן נ. שליט"א)

הידוק לבגד

אמר רבנו בשם החזו"א שקשר הראשון בציציותיו יהיה מהודק לבגד.

והטעם אמר רבנו כדי שלא יקרע.

והוסיף, שהיה מהדק עד כדי שהוקשה להעביר את הכנף לצד הבגד כדי שיהיה נוטף. [ונבס' אעלה בתמר הביא בהערות מרן הגר"ח ק שליט"א שמועה נוספת ממרן החזון איש בענין זה]

וברשימה כת"י כתב רבנו על ס' בית מרדכי, סעיף י"ד הביא מלקט יושר מתה"ד דצריך לקשור קשר עליון של הציצית בחוץ אל החור עד שיכפל רחב הבגד לגמרי [אכן שמעתי מר' מאיר גריימן נ"י שכך הי' עושה החזו"א].

הוצאה בשבת

רבנו חושש משאילות הכרוכות בהוצאה בשבת. ולכן בימות השבוע לובש ט"ק לפי שיעור החזו"א, ואינו מברך ע"ז אלא פוטר בברכה על הטלית גדול, ובשבת משום חשש הוצאה מחמיר ללבוש טלית קטן לפי שיעור הגר"ח מוולוז'ין (בכתר ראש סי' ד') שצריך להגיע עד הברכים מלפניו ומלאחוריו, ואע"פ שגורם קשיים כגון להזהר שחוטי הציצית לא יגררו על הארץ, ואינו רוצה לקפל ולתחוב בחגורתו, כי חושש למה שאמר לו הג"ר משה סולוביצקי בשם הגר"ח מבריסק, דאבנט מיגז גיז כדאיתא בזבחים י"ח ב', וא"כ כשחגור באבנט על הט"ק נמצא שכאילו האבנט חתך את זה, להחלק התחתון שעם הציציות אינו מחובר עם עיקר הבגד. [ועי' דרך חכמה הל' כלי המקדש פ"ח ה"ד, דהחזון איש לא הסכים לחומרא זו].

ציציה בט"ג בלבד

כשרבנו היה הולך לתפילת שחרית לבית כנסת, היה הולך רק עם טלית גדול, וכשמגיע לביתו מיד מחליף ולובש טלית קטן ומתעטף ומברך עליו להתעטף [נפ"א אמר לנכדו שהוא נוהג כך בשביל להרויח ברכה למאה ברכות].

(מפי נכדו הרה"ג ר' אשר שטיינמן שליט"א, ויתכן שהנה מנהג בריסק לא ללכת עם טלית ברשה"ר ורבנו לא מחמיר עד כדי כך מחמת ביטול מצות ציצית אלא מיהת לובש בגד א')

קשירת הטלית בשבת

רבנו מקפיד לקשור בשבת את שתי הכנפות הקדמיות של הטלית גדול זו בזו לפני שיוצא מביהכ"נ, וכן כשהולך בדרך מביתו לביהכ"נ [א"ה נ' דחושש דבלא"ה יש לחוש להוצאה בשבת, דהיינו שיתכן שהבגד יפול ממנו ברה"ר ואתי לאתווי ד' אמות עי' סי' ש"א סעי' כ"ט ל"א]. וביו"ט [שמע"צ תשנ"ה] ראיתי שאינו קושר כן. (רשימות הרב אהרן נב שליט"א).

טלית חדשה לשבת

(יום א' כ"ג אד"ב תשס"ח) רבנו נסתפק דהנה יש לו טלית חדשה, האם עדיף לשומרו לשבת, או דלמא מצות זה קלי ואנוהו של כל יום עדיף?

לבסוף רבנו החליט ללבוש הטלית החדשה ביום א' הנ"ל, ובירך שהחיינו. וכע"ז הסתפק לגבי הטלית מראשית הגז שהיתה לו. [א"ה וראה בעי"ז בהליכות שלמה תפלה עמוד ל"ז בשם הגר"מ סרנא זצ"ל עיי"ש] (צדיק כתמר יפרח)

החזקת הציצית ביד

שח רבנו בשם הגאון רבי יצחק רוטנברג שליט"א, שאמר לו החזון איש

הודעה משמחת

יצא לאור בס"ד

קונטרס כאיל תערוג

על עניני חנוכה וברית מילה

ניתן להשיג בשבוע הקרוב

בבני ברק: בכוללים, פוניבז', חזון איש, רשב"י, בית הלל, הר"ן (קרית הרצוג), עטרת שלמה (צעירים) יששכר באהליך (רמת אהרן). בישיבות גאון יעקב וארחות תורה. בבתי כנסת נאות יוסף, ותפארת ציון. בחנות גל פז' בבני ברק.

בירושלים: בישיבת מיה, בית מדרש פוניבז' (אבן האזל 17). **במודיעין עילית:** כולל עטרת שלמה, וכולל יששכר באהלך. **בארה"ב:** בחנויות הספרים "זונדל ברמן" 871-5316 (718)

עולם הישיבות

ישיבת ארחות תורה

ובתורה אז חס ושלום הדור יכול להגיע ח"ו מאד מה שאי אפשר להוציא בפה, וזה מה שצריך עכשיו לדעת כי בניית ישיבה אין זה בשביל ללמוד סתם כמו האלף נכנסים למקרא, האמנם גם זה צריך, אבל צריך לדאוג שיצאו ג"כ אלו שיהיו גדולים בישראל, מקבלי התורה ומוסרי התורה.

בתחילת אלול

בכל תחילת שנה היה מגיע בר"ח אלול ומדבר על הדרך הראויה לקבל את הצעירים שבאים לישיבה ולא יודעים היכן כל דבר נמצא וכדו' לסייע בידם. ואמר שהוא מגיע במיוחד גם כשאין לו כח בכלל, כיון שבאו חדשים לישיבה וצריכים לדבר ע"כ.

משא מרן שליט"א בסיום מחזור המסכתות הראשון ט"ו באב תשס"ג

ב"ה עברו כבר חמש שנים מאז שהישיבה נוסדה ומסתמא כל אחד ואחד עלה ובפרט בתורה שהספיקו ללמוד בערך עשר מסכתות ורובם ככולם גמרו את כל המסכתא.

ובאמת אתם זכיתם בחמש שנים שלמדתם תורה והספקתם הרבה בתורה וכמעט כל אחד ואחד מסתמא גמר את המסכתא ויש לכם בערך עשר מסכתות וזה חלק גדול מהש"ס.

ובודאי שזה לא הכל אבל יש לכם כבר איזה דריסת הרגל איזה שייכות להיות עבד ה' ולהיות מחיל ה' וכל אחד ימשיך בזה, ובודאי שאם תמשיכו אז כל אחד יכול להיות גדול מאד בתורה ויראת שמים, והוא יכול לזכות להיות כמו שהרמב"ם אומר עליו קדש קדשים.

אתם יודעים מה זה קדש קדשים וזה ע"ז שהוא מבדיל את עצמו משאר דברים מה שאנשים עושים כי הוא רוצה להיות עבד ה' מחיל ה', ובע"ה זכיתם להגיע עד לכאן תמשיכו ותזכו הלאה לעלות ולעלות עד שיקויים בכם מה שהרמב"ם אומר (סוף הל' שמיטה ויובל) ואז תהיו כולכם מאושרים וגם יהיה זכות לכלל ישראל שיהיה לכלל ישראל כאלה שממשיכים כי לדאבונו חלק גדול מכלל ישראל סטו מן הדרך הנכון, ואפילו שהיום ב"ה רואים כאלה שהם מתקרבים בחזרה אבל זה עדיין רחוק מלהיות בדרגה הנכונה.

וה' יעזור שכולכם תעלו ותעלו ותמשיכו ותרגישו את זה שאתם חיל ה' וברוח זה תחיו כל הזמן אנחנו חיילים של הקב"ה, והקב"ה יעזור שתזכו באמת להיות גדולים מאד בתורה ויראת שמים ותזכו לכל טוב ברוחניות ובגשמיות בזה ובבא.

במלאות העשור

בס"ד. שמעתי שרוצים להוציא קובץ חידו"ת ומוסר לרגל עשר שנים קיומה של ישיבתנו ישיבת ארחות תורה ובס"ד זכו הרבה לעלות מאד בתו"ש ונקוה שנזכה עוד רבות בשנים להרבות אורה של תורה ויתרבה כבוד שמים ויגדלו גדולי ת"ח עד נזכה למצב של מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

ברכה מיוחדת למנהל הישיבה הר"ר יעקב ווירזבינסקי נ"י שיזכה עוד הרבה שנים לנהל גם הוא ומשפחתו יזכו לכל טוב סלה

ז' מנחם אב תשס"ח לפ"ק כברכת התורה בני ברק יצ"ו
א. ל. שטיינמן

בכנס בוגרים ר"ח ניסן תשע"ה

מורי ורבותי, ברוך השם הישיבה שלנו זכתה במשך שנות קיומה, להעמיד תלמידי חכמים מופלגים, יראי שמים, ברוך השם. הקב"ה יעזור לנו עוד, כה יוסיף להרבות תורה ויראת שמים, ונאמר כמה מלים. וכאן האריך בדברי המדרש עם אגריפס.

לומדים כל הזמן

התבטא פעם רבינו, "בארחות תורה יושבים ולומדים כל הזמן, ואין מן הצורך להודיע קודם על בואו למסור שיעור.

כי במקלי

בסיימה של בניית בנין הפנימיה בא מרן בביה"ז לראות מקרוב את גמר הבניה לפני בואם של הבחורים לישיבה, רבינו עלה ברגל קומה אחר קומה עד קומה שביעית, ובחן את כל המקומות, וביקש מנהל הישיבה"ק שיקבע מזוזות בפתח, תפס מרן את ידו ואמר לו לא! אני יבוא שוב כשהבחורים יהיו, כשירד ועיניו דומעות אמר "אני מרגיש כי במקלי עברתי את הירדן הזה".

הנה לכתוב על ישיבת ארחות תורה שרבנו יסדה הקימה וטיפחה נצרך חיבור גדול, ויש תחת ידינו הרבה מאוד עובדות והדרכות מרבנו שליט"א אמנם מפני קוצר הגיליון לא נוכל להביא הכול, ונביא כאן מס' ענינים קצרים ועוד חזון למועד בל"נ להאריך יותר.

הקמת הישיבה

אמר לבני ביתו שהמיוחד בישיבה שיפתח, א', שהדגש בה שינצלו את הזמן ללמוד עוד ועוד ולא יסתפקו במעט דפי גמרא. ב', לשים דגש גדול בהנהגות בין אדם לחבירו ומידות טובות. (מדברי בנו הגר"ש שליט"א)
הוא אמר שהקפיד לקחת ראשי ישיבות שיהיו גדולים בתורה, בהיקף, בידיעה, בהבנה, ביראת שמים, ומידות טובות כדי שיהוו דמויות לגדלות כמוהם.

רבנו אמר שרוצה שראשי הישיבה לא יהיו קשורים להתעסק בכספי הישיבה, ולכן צריך מנהל שרק הוא יהיה אחראי על הגשמיות.

בכל תחילת זמן נידון מחדש סדרי הלימוד, ואף שהבסיס ע"פ המחזור של ישיבת פוניבז', כל פעם דן מחדש מה ללמוד בכל סדר, ואף שינה בחלק מהמסכתות.

מנהל הישיבה"ק הרב וירזבינסקי מתייעץ עמו באופן תדיר על כל פרט, ורה"י דן איתו לפרטי פרטים בהרבה ענינים הגשמיים.

בשנים הראשונות מידי חודש בחדשו ה' שואלו באופן קבוע האם יש לו לשלם את החודש געלט?

עוזר בתפילה

פעם הגיע בטענה הר"י לוינשטיין זצ"ל מפני מה רבנו שליט"א לא עוזר יותר עבור הישיבה. וענה לו רבנו: איך אתה יכול לומר שאני לא עוזר, הרי אני מתפלל על זה.

לפני הרבה שנים בבוא ר' יעקב שליט"א לאחת המדינות בארה"ב כדי לאסוף תרומות לישיבה הק', התפלל א' מגדולי אמריקה, הרי אין מנהל ישיבה או מוסד הכי קטן שיבוא לארה"ב לאסוף כסף בלי חתימה מרבנו, ואיך בא יהודי ואומר שאוסף "לישיבה של רבנו" ואין בידו מכתב מרבנו?

וכשסיפרו את הקושיא לרבנו, הגיב רבנו מיד, "ער פארשטייט נישט אליין?" האם הוא לא מבין לבד? וכוונתו שהקושיא היא התשובה הברורה ביותר, שרבנו למוסד האישי שלו, אינו יכול לכתוב מכתב...

ופ"א כתב רבנו מכתב אישי לא' מצוות הישיבה בזה"ל... ודאי אם ה' אומרים שיהי' לנו כזה סיעתא דשמיא היה קשה לנו לחשוב שזה יקרה, אבל כך הוא כיון שכוונתנו טובה, ורצון השי"ת שיתרבו לומדי תורה ושיתגדל ע"ז כבוד שמים, בודאי יראה לנו ישועות ונזכה להוסיף עוד תלמידים...

מדברי רבנו בפתחת הישיבה אור לב' אלול תשנ"ח

בבחינה מסוימת פתיחת ישיבה מצד אחד זה מאד גילה, גילה מאד לזכות למקום תורה לישיבה דבר גדול מאד אבל סוף כל סוף עכשיו צריך להיות ברעדה עם השמחה הזאת צריך להיות רעדה

וזה דבר שמאד חסר וצריך לדאוג על הדור, תורה מה תהא עליה אם נסתפק במעט תורה אמנם יכול להיות ירא שמים חסיד גמור וזה גם טוב, אבל מה יהיה עם ההמשך של התורה ובשביל זה בונים ישיבה שיגדלו מקבלי תורה ומוסרי תורה, ובשעה כזו צריך להיות וגיול ברעדה, דכמו שחז"ל אומרים (עי זבחים קטז א) דבשעת קבלת התורה מסיני לא היה מספיק סתם יראה רק רעדה, ושל מי של משה רבנו שהוא מקבל התורה צריך להיות ברעדה יותר מאשר כולם, דכלל ישראל מספיק להם קולות וברקים מה שהיה בשעת מתן תורה, אבל למשה רבינו זה לא מספיק אלא צריך להיות מוכן לזה עם רעדה...

וזה מה שצריך עכשיו לדעת כי בניית ישיבה אי"ז בשביל ללמוד סתם כמו האלף שנכנסין למקרא דאמנם גם זה צריך, אבל צריך לדאוג שיצאו ב"ה אלו שיהיו גדולים בישראל מקבלי תורה ומוסרי תורה, ועל זה כל הון שבעולם לא מספיק ליתן כדי שיצאו אלו ונקוה להשי"ת שיצאו באמת מכל הישיבות תלמידי חכמים אמיתיים, שעל ידי זה לא תפסק התורה בכלל ישראל ותמשיך עד שהקב"ה ירחם ובא לציון גואל, ואז נקוה שהקב"ה ילמדנו תורה ע"י משיח בן דוד ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, אך עד אז צריך עדיין הרבה הרבה עבודה והרבה להשקיע כי לדאבונו הדורות יורדים מדור לדור, ואם לא נחזק בישיבות כאלו שירוממו את כלל ישראל למצב גדול מאד ביראת שמים